

ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЗИЦІЇ ПРОПАГАНДИ ТА ВЕДЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ З РОСІЙСЬКИМ АГРЕСОРОМ

1. Події останніх (2013-2018) років, а саме – потужна інформаційна агресія з боку Російської Федерації по відношенню до Української держави, анексія Криму, військовий конфлікт на Донбасі, спроби «легалізувати» зміну територіальних кордонів через підконтрольні російській правлячій верхівці ЗМІ, що діяли також і на території України, підтримка агресором значної кількості основних протестних акцій і опозиційних рухів в Україні, намагання розповсюджувати деструктивні ідеї, спрямовані на повалення чинної влади, колапс державного управління або зміну влади на більш проросійсько-орієнтовану, активні спроби стимулювання ціннісно-когнітивної дезорієнтації населення, розвитку занепадницьких і антизахідних настроїв, псевдоностальгічного суму по «досягненнях» радянської влади тощо, а також як лінійна, так і асиметрична відповіді з українського боку (мілітаризація економіки, соціальні реформи, «повзучий контрнаступ» у «сірій» зоні, посилення співпраці з західними військовими партнерами, антиросійські санкції, пропаганда та ін.) – дають всі підстави стверджувати про ведення між державами інформаційної війни [5;9;10;13].

2. Тут і далі міждержавна інформаційна війна осмислюється як формат вищого ступеню інформаційного притиборства, націленого на вирішення суспільно-політичних, ідеологічних, національних, територіальних, культурних, економічних та ін. конфліктів між державами шляхом широкомасштабного здійснення технологій і методів інформаційного насильства (інформаційної зброї) [6;8].

3. Інформаційна зброя є сукупністю засобів і технологій, призначених для ведення інформаційної боротьби, причому за об'єктами свого впливу інформаційну зброю можна розділити на інформаційно-технічну зброю, націлену на інформаційні ресурси супротивника, інформаційну інфраструктуру його військових сил, держави в цілому, та на інформаційно-психологічну зброю, націлену на морально-психологічний стан тих або інших соціальних груп супротивника, його суспільства в цілому.

4. На відміну від розповсюджені точки зору, головним завданням участі в інформаційній війні є не «зменшення негативного впливу» на своє населення чи його «психологічна реабілітація», а нанесення максимальної шкоди супротивнику. Обговорення в деяких суспільних колах, що зводяться майже виключно до аналізу питань «протидії інформаційній війні», демонструють відсутність розуміння сутності інформаційної війни. Не можна перемогти у військовому конфлікті, якщо орієнтуватися виключно на надання першої медичної допомоги у вигляді аптечок своїм солдатам. Аптечками не вдасться бормбардувати ворожу територію. Перемога можлива тоді, коли зброя буде ефективно винищувати армію супротивника, а медична допомога своїй армії

буде хоча і важливим, але лише другорядним чинником перемоги. Ця аналогія повністю стосується й інформаційних воєн.

5. У тому випадку, якщо одна країна веде по відношенню до іншої односторонню інформаційну війну (коли інша країна не веде інформаційну війну у відповідь), інша країна обов'язково буде з часом переможена.

6. Інформаційна війна – інструмент руйнування, націлений на винищення, деградацію, дезорієнтацію супротивника. Як правило, одним з бажаних наслідків міждержавної інформаційної війни є все більша відкритість аудиторії переможеної чи такої, що програє, країни-супротивника до інформаційної експансії країни-переможця, яка може бути ознакою завершення інформаційної війни.

7. На відміну від інформаційної війни, коли один чи обидва (декілька) учасників конфлікту починають широко, агресивно, часто з неконтрольованими за масштабами наслідків результатами, застосовувати проти супротивника інформаційну зброю, інформаційна експансія держави – діяльність по досягненню її національних інтересів методом безконфліктного проникнення в інформаційну сферу іншої держави (держав) з метою поступової, непомітної для суспільства зміни масових цінностей, дискурсів і системи соціальних відносин за зразком системи джерела експансії, витіснення положень національної ідеології та національної системи цінностей і заміщення їх власними цінностями та ідеологічними установками, збільшення ступеню свого впливу та присутності, встановлення контролю над стратегічними інформаційними ресурсами тощо [6;8].

8. «Цільовою аудиторією» міждержавної інформаційної війни є населення країни-супротивника та населення інших країн, зокрема своєї, представники якого розділяють ідеї та цінності країни-супротивника та виступають інструментом досягнення його цілей.

9. Кінцевою метою інформаційної війни, зокрема українсько-російської (також і з боку України як учасниці), є не встановлення миру, а перемога над супротивником. Потенційно можливий мир, пов'язаний з втратою частини власних територій та зняттям чи послабленням санкційних обмежень за окупацію та військові дії для країни-агресора, є поразкою в інформаційній війні для України. Кінцева мета інформаційної війни проти Російської Федерації – нанесення неприпустимо значних збитків супротивнику (у людських, економічних, іміджевих на міжнародній арені тощо ресурсах), що призведе до завершення окупації та такого послаблення держави супротивника, при якій вона вже не зможе продовжувати або розпочинати нову окупацію, а також вести ефективну інформаційну війну та протиборство з Україною.

10. Особливе значення в досягненні цілей інформаційної війни займають інформаційно-психологічні операції, що є формою ведення психологічної боротьби та передбачають використання складної сукупності різних видів, способів і прийомів інформаційно-психологічної дії. На даний момент до інформаційно-психологічних операцій відносяться: ізоляція Російської Федерації на міжнародній арені, організація погіршення її стосунків з іншими

країнами та державними блоками; виключення Російської Федерації з різноманітних міжнародних і міждержавних політичних, економічних, культурних, наукових, спортивних тощо подій, спілок, клубів, інших проектів; підрич і дезорієнтація морально-психологічного стану її військовослужбовців (найманців, бойовиків), різних соціальних груп і суспільства противника в цілому; посилення антивоєнних і антиурядових (проти кремлівського уряду) настроїв, стимулювання соціальної напруженості, психологічної атмосфери негативізму, песимізму та зневіри на території країни противника, на тимчасово окупованих територіях Донбасу та Криму; послаблення наступального пориву військових груп противника та його здатностей до наполегливої оборони, їхня деморалізація, спонукання особового складу ворожих підрозділів, окремих груп і представників противника до дезертирства, розірвання контрактів на службу (у випадку найманців) та до здачі в полон українській армії, нацгвардії, СБУ та поліції; патріотична консолідація населення, військовослужбовців, служб правоохорони, спеціалізованих підрозділів, парамілітарних груп в Україні та у країнах-союзниках, що має проукраїнське, антиросійське спрямування та здійснюється, зокрема, з допомогою пропаганди.

11. Значне посилення підстав і можливостей перемогти в інформаційних війні та протиборстві з Російською Федерацією пов'язано з здійсненням Україною ефективної пропаганди, що заснована на таких основних принципах: правило спрощення – всі факти слід зводити до простого зіставлення Хорошого і Поганого, Друга і Ворога; правило спотворення – дискредитувати опонента наклепом і пародією; правило змішування – використовувати референтні цінності аудиторії заради досягнення власних цілей; правило однакості – представляти власні або відповідні переконання як загальну думку всіх людей, які правильно мислять, привертати для переконання тих, хто сумнівається, лідерів суспільної думки, «зірок», використовувати суспільний тиск і «психологічне зараження»; правило інструментовки – повторювати без кінця одне і те ж, але в різних варіаціях і комбінаціях [3;12].

12. Одними з основних цілей такої пропаганди є консолідація української нації перед небезпекою зовнішнього ворога та його внутрішніх представників, діяльність котрих спрямована на дестабілізацію та послаблення державної влади в Україні; демонтаж міфів «руського миру», «величі» РФ як на території України, так і на території РФ та інших країн; знецінювання значення життя та здоров'я представників і прихильників країни-окупанта; корекція масових уявлень про спільне походження та «братні» історичні стосунки українського та російського народів, про «цінність» спільних демографічних, політичних, економічних, культурних надбань; поетапна зміна масових парадигм мислення від «мене ця війна не стосується» через проміжну «в усьому винен Путін» до фінальної «росіяни – вороги, російський контент і дискурс – ворожі, РФ як штучне та безумовно вороже утворення повинна бути максимально послаблена та в результаті демонтована і розподілена між іншими країнами, інші федеративні одиниці РФ повинні отримати незалежність та обрати власний історичний шлях» [1;2;7;11].

13. Очікуваними результатами інформаційної війни та пропаганди, що здійснюються з українського боку, повинні стати, з одного боку, геополітична ізоляція РФ, посилення міжнародних санкцій, економічна стагнація РФ, розповсюдження її територіями ідей сепаратизму та колабораціонізму, з іншого – примушення РФ відмовитися від намірів вносити дестабілізацію в соціальну, політичну та економічну сфери, в діяльність державних органів України, ідей анексувати Україну або її частини, узяти Україну під геополітичний контроль чи ввести її у свою сферу впливу [4].

14. Важливими чинниками інформаційної війни проти РФ є концентрація уваги її населення, а також населення України та міжнародної спільноти, на певних характерних аспектах російської дійсності – чисельних фактах ксенофобії, неонацизму та фашизму, антисемітизму, порушенні прав національних меншин, фактах корупції чиновників найвищого державного рангу, знищенні цивільних прав, соціальної несправедливості, деструктивній (по відношенню до власного населення та інших країн) діяльності інтернет-«тролів», хакерських груп тощо [4].

15. Слід підтримувати та розвивати на територіях РФ масові настрої та суспільно-політичні рухи, націлені, на перших етапах, на посилення місцевого самоврядування (з вибором виконавчої влади не з Москви, а «знизу», а також з можливістю її відкликати) та економічної децентралізації (підвищенні фінансової незалежності від Москви, збільшенні відсотку фінансових коштів, що залишаються в регіону), надалі – на здійснення політико-економічної автономізації з правом ведення власною, усе більш незалежною від Москви політики і посилення економічної незалежності, та, нарешті, на виборювання політичної незалежності через формування окремих від РФ чи її залишків державних утворень або приєднання до сусідньої держави (КНР, Японія, Україна, Фінляндія, Польща, Литва, Німеччина тощо).

Список використаної літератури:

1. Білінський В.Б. Країна Моксель, або Московія. Роман-дослідження. Київ, 2009. 376 с.
2. Дашкевич Я. Учи неложными устами сказать правду. Київ, 2011. 828 с.
3. Дэвис Н. История Европы. Пер. с англ. Т.Б. Менской. Москва, 2005. 943 с.
4. Заноз Н. Кримська інформаційна війна: чим відповість Україна? 2014. URL: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?krimaska_informatsiyuna_viyuna_chim_vidpovist_ukrayina&objectId=1305723 (дата звернення 21.01.2018)
5. Литвин Д. Пять правил для победы в информационной войне. URL: <http://gordonua.com/publications/Pyat-pravil-dlya-pobedy-v-informacionnoy-voyne-12564.html>
6. Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції. Київ, 2006. 280 с.
7. Логвин Ю. Кобыла, Калита и тубетейка «Мономаха». *Время*. Київ, 1997, 27 березня.

8. Максименко С.Д., Назар М.Н. Построение проукраинских ментальных карт для обеспечения информационной безопасности граждан Украины (Часть вторая) [Maksymenko S.D., Nazar M.M. ProUkrainian mental maps' development for information safety's providing of Ukrainian citizens]. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. Issue: 2 (14). 2016. P. 223-253.

9. Меры противодействия российской информационной агрессии обсуждены в Харькове. *Укринформ*. 2014.03.27. URL: http://www.ukrinform.ua/rus/news/meri_protivodeystviya_rossiyskoy_informatsionnoy_agressii_obsugdeni_v_harkove_1617758

10. Назар М.М., Мещеряков Д.С. Розвиток суб'єктної активності при дистанційній груповій роботі з постраждалими в зоні АТО. Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2017. Том XI. Вип. 15. С. 363-372.

11. Палий А. Спор Руси с Московией закончится победой Украины. 2013. URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2007/02/6/4412731/>

12. Попова А. Информационные войны: правила и примеры. *Эхо Москвы*. 2014.03.06. URL: <http://www.echo.msk.ru/blog/apopova/1273448-echo/>

13. Расторгуев С.П. Информационная война. Москва, 1999. 416 с.